

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİSİ

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER

Yazılışları ve okunuşları birbirinden tamamen farklı olan ancak anlamları aynı olan sözcüklere eş anlamlı (anlamdaş) sözcük denir.

Hepimiz, **yurdumuzu** çok seviyoruz.

Hepimiz, **vatanımızı** çok seviyoruz.

İlk cümlede “**yurdumuzu**”, ikinci cümlede “**vatanımızı**” sözcüğü kullanılmıştır. Ancak her iki sözcük de aynı şeyi anlatmaktadır. Buna göre “**yurt**” ve “**vatan**” sözcükleri arasında eş anlamlılık (anlamdaşlık) ilişkisi vardır.

Sözcük	Eş Anlamlısı	Sözcük	Eş Anlamlısı
yıl	sene	fayda	yarar
siyah	kara	düşünce	fikir
beyaz	ak	doktor	hekim
misafir	konuk	yetenek	kabiliyet

- Fiillerde de eş anlamlı sözcükler olabilir.

Hakkında söylenenleri duyunca çok **sinirlendi**.

Hakkında söylenenleri duyunca çok **öfkelen**di.

ZIT (KARŞIT) ANLAMLI SÖZCÜKLER

Anlam bakımından birbirinin tam tersi durumları, eylemleri ifade eden sözcüklere zıt (karşit) anlamlı sözcük denir.

Onun çok **iyi** alışkanlıkları vardı.

Onun çok **kötü** alışkanlıkları vardı.

İlk cümlede “**iyi**”, ikinci cümlede “**kötü**” sözcüğü kullanılmıştır. Bu sözcüklerle, her iki cümlede belirtilen alışkanlıkların birbirinin tam tersi olduğu anlatılmıştır. Buna göre “**iyi**” ve “**kötü**” sözcükleri zıt (karşit) anlamlıdır.

Sözcük	Zıt Anlamlısı	Sözcük	Zıt Anlamlısı
uzak	yakın	ucuz	pahalı
soğumak	ısınmak	erken	geç
çalışkan	tembel	gülmek	ağlamak
inmek	çıkmaq	yüksek	alçak

- Bir sözcüğün zıt anlamlısı ile olumsuzu birbirinden farklı şeylerdir. Yani olumsuzluk, zıt anlam değildir.

Kerem dün sabah **geldi**.

Kerem dün sabah **gitti**. (zıt anlamlısı)

Kerem dün sabah **gelmedi**. (olumsuzu)

PARAGRAFTA ANLAM

Bir olayı, durumu, düşünceyi, bilgiyi ifade eden cümleler topluluğuna **paragraf** denir. Paragraflar, düzyazıların kendi içinde satır başlarıyla ayrıldıkları bölümlerdir.

PARAGRAFTA KONU

Bir yazı yazabilmek için öncelikle bir konu olmalıdır. Bu konu; bir olay, bir kavram, bir durum, bir varlık olabilir. Yazıda anlatılmak istenen, en çok üzerinde durulan, düşünce üretilen kavram o yazının **konusunu** oluşturur.

Konu, paragrafın tamamına hâkim olmakla birlikte genellikle ilk cümlede kendini gösterir. Konuyu tespit etmek için paragrafa, “**Yazar ne üzerinde duruyor? Bu paragrafta neyden söz ediliyor? Yazarın anlattığı şey nedir?**” soruları yöneltilmelidir. Alınacak karşılık, paragrafın konusunu gösterecektir.

“ Misafirlik, gündelik hayatımıza renk katar. Akşamüstü evimize yorgun argın dönsek bile çocuklarımızla hoşbeş ederken kapımızın çalınmasını, tanıdıklarımızdan birinin bizi hatırlayıp ziyaret etmesini istediğimiz anlar olur. Yahut biz, günün birinde sevdiğimizimizden birinin kapısını çalarak onu evinde görmek, onunla birkaç saati beraber geçirmek hevesine kapılabiliriz.

Paragrafın konusu: Misafirlik

- Paragrafta konu, şiirde **tema** olarak karşımıza çıkar. “**Şiirin teması nedir?**” diye sorulduğunda şiirin konusu sorulmaktadır.

Ne kadar seviyorum
Okulumu bir bilsen
Okul kadar güzel yer
Düşünemiyorum ben

Şiirin teması: Okul sevgisi

PARAGRAFTA ANA DÜŞÜNCE

Her yazıda verilmek istenen bir mesaj vardır. Bu, yazarın o yazıyı yazmasındaki amaçtır. Yazarın paragrafı yazma amacı, okuyucunun o paragraftan çıkaracağı sonuç, ders **ana düşünce** olarak adlandırılır.

Paragrafın ana düşüncesini bulmak için, “**Yazar bu yazıyı niçin yazmış? Bu yazısıyla okuyucuya hangi mesajı vermek istiyor? Paragrafta önemi vurgulanan nedir?**” gibi sorular sorulabilir.

“ Başarı, kişinin yeteneklerinin en üst seviyeye çıkmasıyla ortaya çıkar. Doğuştan müziğe yetenekli olabilirsiniz. Ancak bu yeteneğinizi ne kadar geliştirirseniz o kadar başarılı olursunuz. Her insan, her şeyi başaracak diye bir şey de yoktur. Bir alanda başarılı olamayan, mutlaka başka bir alanda başarılı olur. Yeter ki insan kendini geliştirmeyi bilsin.

Paragrafın ana düşüncesi: İnsan, yetenekli olduğu alanda kendini geliştirirse başarılı olur.

- Paragrafta konuyla ana düşünceyi birbirine karıştırmamak gerekir. Paragrafta ele alınan düşünce, durum veya kavram konu; paragrafın yazılış amacı ise ana düşüncedir.

“ Eğer hayatımızda bir hedefimiz yoksa çalışma ihtiyacı hissetmeyiz. Hedefsiz çalışanlar var ise de onlar yönünü bilmeden yola çıkan yelkenliler gibidir. Gayretlerini ne tarafa yönelteceklerini bilmezler. İnsan; kendisi, ailesi, milleti veya insanlığın yararı için çalışabilir. Hiç fark etmez. Yeter ki ne için çalıştığını bilsin.

Konusu: Hedef belirlemek

Ana fikri: İnsan, mutlaka bir hedef doğrultusunda çalışmalıdır.

KARİKATÜR

İnsan ve toplumla ilgili her türlü olayı konu alarak abartılı bir biçimde veren, düşündürücü ve güldürücü resimlere **karikatür** denir.

ÇİZGİ ROMAN

Konuyu ve olaylar zincirini kesintisiz olarak resimleme yöntemiyle okuyucuya sunan romanlara **çizgi roman** denir.

UYGULUYORUM

Aşağıdaki metinlerin türlerini altlarına yazın.

1 Çok çok eskiden Çökelez Dağı eteklerinde yaşayan oduncu fakir bir aile varmış. Bu ailenin kızı, o kadar çirkinmiş ki erkek çocuk anneleri onu görünce yollarını değiştirmiş. Fakirliği genç kızın umrunda bile değilmiş ama çirkinliği canına tak demiş. Dağın eteklerinden kendini boşluğa bırakmış. Su dolu havuza hızla düşmüş. O esnada su, kızı güzelliğe boğmuş. Oradan geçen Denizli Beyi'nin oğlu kıza yardım ederek evine götürmüş. Kız iyileşmiş ve evlenmişler.

2 Farenin biri, deniz kıyısında dolaşıyormuş. Kumların üzerinde bir istiridye görmüş. İstiridye, kabuğunu açmış güneşliyormuş. Onun bembeyaz, yağlı içini görünce farenin ağzı sulanmış. "Çok lezzetli bir şey olmalı!" diye düşünmüş. Kabuğun içine doğru boynunu uzatmış. O anda istiridye kapanıvermiş. Fare sıkışıp kalmış. İşte cahilliğin sonu.

3 Marketin birine Amerikalı bir turist gelmiş, bir şeyler almış. Türk parası olmadığı için dolar uzatmış kasadaki adama. Adam, para sahte mi değil mi diye kuşkuya düşmüş. Paranın orasına burasına bakmış ama anlayamamış sahte olup olmadığını. Bakmış böyle olmayacak parayı sırada bekleyen Temel'e uzatmış.

— Bir de sen bak hele, demiş.
Temel paranın bir ön yüzüne bir de arka yüzüne bakmış, sonra da parayı masanın üzerine atmış ve,
— Bu para sahte, demiş.
Herkes şaşırılmış, bu kadar çabuk nasıl anladığını merak etmişler. Temel, gayet kendinden emin bir şekilde,
— Bunun üstünde Atatürk resmi yok, demiş.

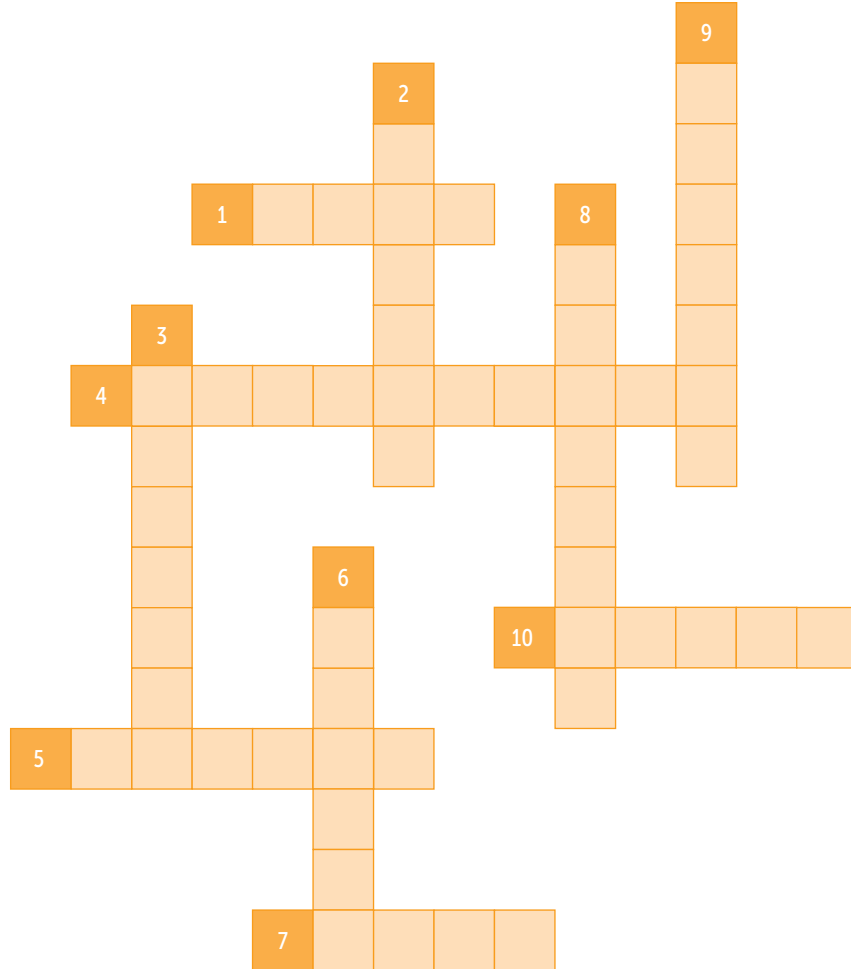

UYGULUYORUM 4

Aşağıdaki metinde geçen kelimelerden bazılarının anlamı verilmiştir. Anamlarından hareketle bu kelimeleri bulmacaya yazın.

Uzayla ilgili deneyimlerimiz henüz bir asrı dahi tamamlamadı. Dolayısıyla uzayı tanımak ve anlamak konusunda hâlâ bebek adımlarıyla ilerlediğimizi söylemek yanlış olmaz. Gök bilimciler, bugün gözlemlenebilir evrenin 100 milyardan fazla galaksiye sahip olduğunu tahmin ediyorlar. Gelecekte bu tahminlerin ne yönde ve nasıl değişeceği bir muamma. Uzayda bir atmosfer olmadığı için ses dalgalarının seyahat edemediğini sanırken bugün bunun doğru olmadığını fakat insan kulağının bu sesleri duyamadığını öğrenmiş bulunuyoruz. Uzay, pek çoğumuzun seyahat edip deneyimlemek isteyebileceği bir yer. Yakında bu hayal pek çoğumuz için mümkün olacak gibi görünüyor.

1. Bütün varlıkların içinde bulunduğu sonsuz boşluk, feza
2. Akla, sezgiye veya bazı verilere dayanarak olabilecek bir şeyi, bir durumu önceden kestirme, kestirim
3. Milyarlarca yıldızdan, yıldız kümelerinden, bulutsu ve gaz bulutlarından oluşmuş bağımsız uzay adası, gök ada
4. Gök bilimiyle uğraşan bilgin, astronom
5. Milyon kere bin, bin milyon
6. Anlaşılmayan, bilinmeyen
7. Yüzyıl
8. Yeri veya herhangi bir gök cismini saran gaz tabakası, gaz yuvası
9. Bir kimsenin belli bir sürede veya hayat boyu edindiği bilgilerin tamamı, tecrübe
10. Gök varlıklarının bütünü, kâinat, cihan, alem, kozmos

CÜMLEDE ANLAM

KOŞUL (ŞART) - SONUÇ CÜMLELERİ

Bir olayın, bir durumun gerçekleşme veya gerçekleşmeme koşuluyla verildiği cümlelere **koşul (şart) - sonuç cümlesi** denir.

Sürekli sağlıksız beslenirsen hasta olursun.
Daha dikkatli olduğun takdirde hiç hata yapmazsın.
Sana yardım ederim ama önce kendi işlerimi yapmalıyım.
Gereksiz eşyaları kaldırırsak ortalık daha geniş olur.

KARŞILAŞTIRMA CÜMLELERİ

İki veya daha çok varlığı, durumu, olayı kıyaslayıp aralarındaki farkı veya benzerliği ortaya koyan cümlelere **karşılaştırma cümlesi** denir.

Sebze ve meyveler, pasta ve çikolatadan daha sağlıklıdır.
Sınıfta en iyi anlaştığım arkadaşım Caner'dir.
Futbolda, basketbola göre çok daha başarılıyım.
Hikâye kitaplarını romanlardan daha keyifle okuyorum.

NESNEL CÜMLELER

Söyleyen kişinin duygu ve düşüncelerini içermeyen, herkesin bildiği, kabul ettiği, doğruluğu veya yanlışlığı kanıtlanabilen bir durumu anlatan cümlelere **nesnel cümle** denir.

Sınavda yirmi sözel, yirmi sayısal soru soruldu.
Sınıfımızda on iki kız, dokuz erkek öğrenci var.
Ülkemizin üç tarafı denizlerle çevrilidir.
İlçeler arası futbol turnuvası yarın başlıyor.

ÖZNEL CÜMLELER

Söyleyen kişinin duygu ve düşüncelerini içeren, kişiden kişiye değişebilen, doğruluğu veya yanlışlığı kanıtlanamayan bir durumu anlatan cümlelere **öznel cümle** denir.

Semih'in doğum günü partisi son derece eğlenceli geçmişti.
Kısa saç modelleri sana daha çok yakışıyor.
Tatilde yapılacak en güzel şey gezip dolaşmaktır.
Dürüstlük, hayattaki en değerli hazinedir.

AFİŞ VE GÖRSEL YORUMLAMA

Bir konu hakkındaki duygu ve düşünceler, haberler, duyurular yazılı olarak ifade edilebileceği gibi görsellerden, afişlerden yararlanılarak da ifade edilebilir.

Bu görselle ilgili şu yorumlar yapılabilir:

- Suyumuzu boşa akıtmamalıyız.
- Suyu tasarruflu kullanmalıyız.

Bu görselle ilgili şu yorumlar yapılabilir:

- Okuma alışkanlığı küçük yaşlarda kazandırılmalıdır.
- Çocukta kitap sevgisinin gelişmesinde aile etkilidir.

UYGULUYORUM I

Aşağıda bazı görseller verilmiştir. Bu görselleri yorumlayarak sizde uyandırdıkları duygu ve düşünceleri kısa bir metin hâlinde ifade edin.

.....

.....

.....

.....

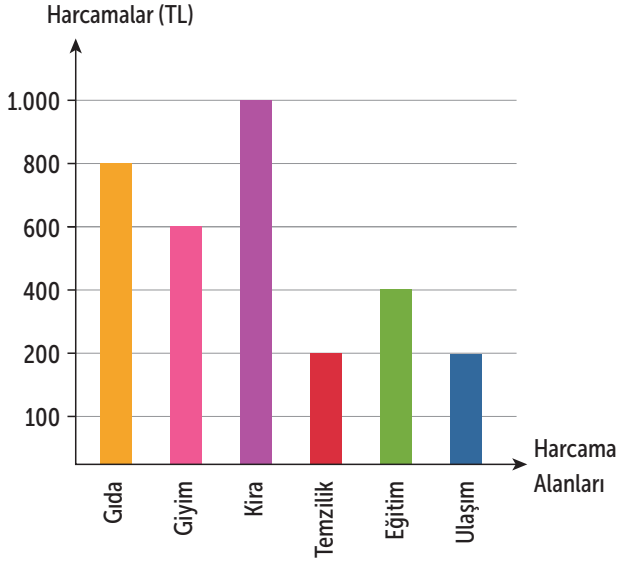
.....

.....

PARAGRAFTA ANLAM

UYGULUYORUM 2

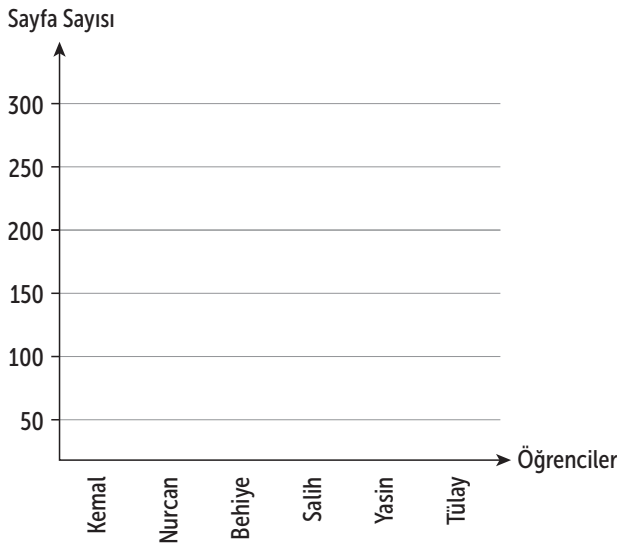
Aşağıdaki grafikte bir ailenin bir aylık harcamalarının dağılımı verilmiştir. Buna göre verilen ifadelerden doğru olanların başına D harfi, yanlış olanların başına Y harfi koyun.

- Giyim harcamaları, gıda harcamalarından fazladır.
- En fazla harcama kiraya yapılmaktadır.
- Gıda harcamaları, ulaşım harcamalarından daha fazladır.
- Eğitim harcamaları, ulaşım harcamalarından azdır.
- Temizlik için yapılan harcama en azdır.
- Giyim ve eğitim harcamaları birbirine eşittir.
- Temizlik harcamaları, eğitim harcamalarının yarısıdır.
- Ulaşım ve gıda harcamalarının toplamı kiraya eşittir.

UYGULUYORUM 3

Aşağıda Kemal, Nurcan, Behiye, Salih, Yasin ve Tülay adlı öğrencilerin bir hafta boyunca kaç sayfa kitap okudukları ile ilgili bazı bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerden hareketle yanda verilen grafiği oluşturun.

- En az okuyan 50, en çok okuyan 300 sayfa kitap okumuştur.
- Hiçbirinin okuduğu sayfa sayısı diğerleriyle aynı değildir.
- Nurcan, hafta boyunca en çok kitap okuyan kişidir.
- Tülay, Nurcan'ın yarısı kadar kitap okuyabilmiştir.
- Kemal, en az kitap okuyan kişi olmuştur.
- Behiye, Tülay'dan 50 sayfa fazla okumuştur.
- Salih, Tülay'dan az, Kemal'den fazla okumuştur.
- Yasin, Behiye'den 50 sayfa fazla okumuştur.

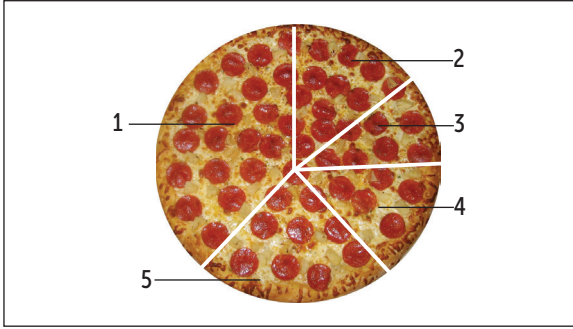
1.

Bu görsel aşağıdakilerden hangisini çağırıştırmaz?

- A) Zorluk B) Çalışmak
C) Azim D) Yoksulluk

2.

- Melih, pizzanın en büyük dilimini yemiştir.
- En küçük dilimi Aslı yemiştir.
- Beril ile Elçin eşit oranda pizza yemiştir.
- Pizzanın çeyreğini Timur yemiştir.

Yukarıda bir bütün olarak verilen pizzanın yenilen dilimleri grafikte numaralandırılarak verilmiştir. Verilen bilgilere göre kimin kaç numaralı dilimi yediği aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	Melih	Aslı	Beril	Elçin	Timur
A)	2	1	5	3	4
B)	1	3	2	4	5
C)	3	2	1	5	4
D)	1	4	2	3	5

3 ve 4. soruları aşağıdaki afişe göre cevaplayın.

Sokak Hayvanları İçin Ben Ne Yapabilirim?

Konulu Kompozisyon Yarışması
Tüm ortaokul öğrencileri için
Son katılım: 29 Mayıs 2020 Cuma

Birinciye 3.000 TL
İkinciye 2.500 TL
Üçüncüye 2.000 TL

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisi bu yarışma afişinden hareketle kurulmuş olamaz?

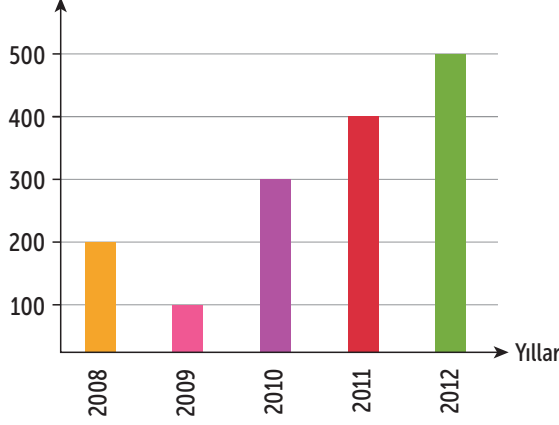
- A) Sadece ortaokul öğrencileri katılabilir.
B) 29 Mayıs'tan sonra gönderilen eserler kabul edilmez.
C) Katılacaklar, belirtilen konuda kompozisyon yazmalıdır.
D) Birden fazla kompozisyon yazılıp gönderilebilir.

4. Yarışma ile ilgili aşağıdakilerden hangisi hakkında bilgi verilmemiştir?

- A) Konusu
B) Ödüller
C) Düzenleyen kurum
D) Katılabilecek kişiler

5. Öğrenci Sayısı

Bir okuldaki öğrenci sayısının yıllara göre değişimini gösteren bu grafik yorumlandığında aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) En fazla 2012 yılında öğrenci okumuştur.
- B) Öğrenci sayısının en az olduğu yıl 2009 yılıdır.
- C) 2008 yılından sonra öğrenci sayısı her yıl artmıştır.
- D) Öğrenci sayısının aynı olduğu iki yıl yoktur.

6.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 1914

Şehir Tiyatroları

BİLETNO. : 11HD1-38589
 OYUN : LÜKÜS HAYAT
 SAHNE : H. MUHSİN ERTUGRUL

TARİH/SEANS : 18/04/2012 15:00
 SIRA/KOLTUK : 13/18

ADET : 1 FİYAT : 9.00 Tutar : 9.00 TL

Bu tiyatro biletinden aşağıdaki sorulardan hangisine cevap alınamaz?

- A) Oyunu ne zaman izleyebilirim?
- B) Kaç numaralı koltukta oturacağım?
- C) Oyun hangi sahnede oynanacak?
- D) Oyunda hangi oyuncular görev alıyor?

7.

Bu görselden hareketle çocuk için aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

- A) Hayal kurmaktadır.
- B) Bir başarı elde etmiştir.
- C) Başkası adına sevinmektedir.
- D) İlk defa bir kupa kazanmıştır.

8. Aşağıdaki görsellerden hangisi "Çevre Kirliliği" başlıklı bir yazıda kullanılamaz?

